

Skálholt, søguligur sjónleikur eftir Gudmundi Kamban

Gævustund at sita og siggja og lýða á leikarar úr Hveragerði og Selfossi, meðan teir sýndu leik Gudmund Kambans »Skálholte« í Sjónleikarhúsinum hóskvöldið.

Fyrst er at siga frá: Leikurinn er í sjálfum sér drama af teim stóru, hitt standandi stríði millum kirkjuna sum kyrkju og kærleikan, ið hóast lívlát ikki verður boygdur.

Kirkjan, myndað av biskupi Brynjólvi Sveinssoni, ið er, bi-keti uppá kulda og kovan, hóast persónurin sum onnur deyðulig, var fyllt av trúgv og íva.

Biskupsdótturin Ragnheiður er kærleikin, ið heldur enn at boyggjast, má lata liv.

Frá leikinum »Skálholt«.

»Elvira Madigan«

Svenski filmurin »Elvira Madigan« sum fyrr í ár gekk eini tvey kvöld í Havnar Bio, er nú aftur á skránni. Fyrsta sýning verður í kvöld.

Henda romantiska — men syndarlaga ástáran — um vökrum flúðansarinnuna Elvira Madigan og Sixten Sparre, greiva, fór fram fyri 100 árum síðani.

Instruktørurin, Bo Widerberg, hevur ikki tikið forsøguna til hendingina við í filminum, men lýsir bert seinastu tíðina hjá teimum báðum eftir at tey eru flýggjaði til Danmarkar, har tey liva úti í náttúru, — dømd til at fara til grundar.

Tað er 17 ára gamla Pia Degermark, sum er skúlanæmingur, - og ongantíð áður hevur staðið

Amnesty International

Á ársaðalfundi hjá Amnesty International — Føroya deild — 30. mei, vórðu hesi vald í nevnd:

Frú Louisa Mohr, Maud Heinesen, Fraser Eysturoy, Palli Burla og Roland Thomsen. Niels Juel Nielsen varð afturvaldur sum grannskoðari. Á aðalfundinum vórðu sýndir

framanfyri filmsupptakaran. Sum Sixten Sparre siggja vit hin unga Tommy Berggren, sum er kendur fyri fleiri ferðir áður at hava leikt í filmum av sama instruktóri.

»Elvira Madigan« er fyrsti litfilmur sum Bo Widerberg hevur gjørt. Meðan filmurin fer fram hoyra vit frálikan klassiskan tónleik m. a. Mozart og Vivaldi. Filmurin er lutvist upptikin á Fyn og lutvist í Suðursvøriki.

tveir filmar um flóttarfolk, og ein um Islam. Formaðurin verður valdur á komandi nevndarfundi.

Men meðan teir heilagu menn eftir sterku síðvenja síni, bígva hana sømuliga til gravar, stendur inuttanfyri kirkjuna í myrkri num, Daði, lærari Ragnheiðar, ið hon ikki kundi fáa, men átti barn við.

I honum og barnið sýnir myndin, hvør ið sigrar og vinnur liv.

Her skal bert sigast frá, hvat vanligur áskoðari helt um spælið:

Leiðslan var framúr og læran ikki minni. Uttan óljóð ella steðg at tala um, var skift ferð eftir ferð og hopin nógv í støðum.

Atburður leikara var so natúrligur at tú var vissur í, at ikki eitt brá ella fet var skift uttan fyrilit. — Stórbært!

Myndin: hin stóra dapra höttandi ki(y)rkjan, ið roynir at koma livsjáttandi kærleikan, sum trádur eftir gleði og frælsi.

Sanniliga, enn fangar sjónleikur mannahug.

Farið og siggi, tí ikki kann sigast frá, so tað munar.

+

146 BALTISKIR HERMENN OG LAGNA TEIRRA

Pär Olov Enquist: Legionärerne, Samleren, København 1969

Moskva 22.5.69.

Tað verður forvitnisligt tá søgumenn fara undir at granska fyrstu fjórðingsöldina eftir annan heimsbardaga og avdúka tær mongu hatafullu søgurnar um Sovjettssamveldið, sum eru pent aðar saman av antisosialistum og russarahatarum vestanfyri. Her í Norðanlondum hevur serliga nógv verið gjørt burtur úr teimum trimum baltiskum londunum, Estlandi, Lettlandi og Litauen. Eftir krigsslok flýddi ein hópur av baltiskum fascistum og antisosialistum, sum høvdu verið í nazistiskari hertænastu, til Svøríkis. Bókin hjá Enquist viðger hálvannaðhundrað soverðnar flýggjandi.

Forsøgan er henda: Í mei 1945 komu 146 estiskir, lettiskir og litauiskir heryrirmenn og hermenn til Svøríkis. Teir høvdu verið í nazistiskari hertænastu og høvdu hjálpt nazistiska álósherinum móti Sovjettssamveldinum. Sovjettiska ríkisstjórnin kravdi at fáa hermenninar, so teir kundu sleppa at standa til svars fyri ákæru fyri landsvik og krigsbrotsgjörðir. Hóast mikil antisovjettisk ósleng straks varð fingin til vega av kapitalistisku pressuni, setti svenska ríkisstjórnin allar teir 146 um bord á eitt skip, sum fordi teir aftur til heimland síni. Hetta var tann 25. januar 1946.

I svensku bløðunum — og í

bløðum í øðrum londum við — varð ógilla nógv skrivað um henda tilburð. Óll tyktust at vera á einum máli um, at »legionerarnir«, sum teir vórðu róptir, uttan rannsókn og dóm fóru at verða sendir til Sibir, fongslaðir ella skotnir. Afturljóðini frá hesum antisovjettiskum skotriðum hoyrast enn av og á.

Nú er tað hent, at ein svenskur rithøvundur hevur áttikið sær at kanna, hvørja lagnu »legionerarnir« fingi. Hann eitur Pär Olov Enquist og hevur skrivað eina 400 síður stóru bók, sum nú eisini er týdd til danskt. Fyri hesa bókina fekk Enquist bókmentaeiðurslønina hjá Norðurlandaráðnum fyri 1969. Bókin er beði dokumentarisk og skaldsøga.

Hvørji úrslit kom rithøvundurin, granskarin og søgumaðurin Enquist til á rannsóknarferðum sínum í Baltikum og aðra staðni í Sovjettssamveldinum? Úrslit hansara munnu hava undrað onkran: Av teimum 146 baltisku hermonnum, sum vórðu latnir Sovjettssamveldinum tann 25. januar 1946, vórðu einans 35 dømdir til fongulsrevsing av ymsari stødd. Eingin varð deyðadømdur.

Bókin hjá Enquist hevur kveikt liv aftur í orðaskiftið um Sovjettssamveldið og baltisku hermenninar, men — sum tað skilst — á einum nakað órvísi grundarlagi enn fyrr.

(APN).

ÚTVARPIÐ

Leygardagin 7. juni

18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
18.42 Harmonikan.
19.00 Fyri 50 árum síðani.
19.20 Leygarkvøldspoppur.
20.00 25 ár síðan D-dagin.
20.35 Dansiløg.

Sunnudagin 8. juni

14.00 Útvarpskórið syngur.
14.21 Løtt klaverløg.
14.30 Kvøðuljómar.
16.50 Veðurtíðindi og tíðindi.
17.00 Gudstænasta.

Mánadagin 9. juni

18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
18.42 Úr ymsum heraðshornum.
19.00 Løtt lög.
19.30 Grammfonkonsert.

Týsdagin 10. juni

18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
18.42 Barnaútlát.
19.10 Hermann Jacobsen velur plátur.

Mikudagin 11. juni

18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
18.42 Fiskivinnutáttur.
19.10 Hornmusikur.

Hósdagin 12. juni

18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
18.42 Quo vadis?
19.10 Tónleikur fyri hálvvakslin

Fríggjadagin 13. juni

18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
18.42 Færøsk Anthologi.
19.10 Kamarmusikkur.

Leyvan steðgaði byggingini

Tað vóru stórir trupulleikar teimum komu fyri, sum bygdu jarnbreytina millum Nairobi og Victoriasjøgvinn í Afrika. Hvítr verkfrøðingur skipaðu fyri arbeiðinum, meðan indarar gjørdu sjálvstærðar. Fleiri staðni vóru leyvurnar so naskar, at tær kringseitu tjaldbúðirnar hjá arbeiðsmunnum og lupu síðani á tá tað tók at lýsa. Nógvir av arbeiðsmunnum lótu liv. Hóast, at teir sum stóðu fyrir arbeiðinum gjørdur stórar byggingar um breytina fyrir at verja arbeiðararnar, fóru teir ikki til arbeiðis aftur. Arbeiðið steðgaði í langa tíð. Fleiri ár seinri varð skipað fyrir betri verju og arbeiðið varð tá uppafurtikið.

Heimlongsilin nívdí

Í 1869 komu 1.000 gráspurvar til Philadelphia og vóru spjaddir til ymisk pláss í Norðurameriku. Fyrstu árin longust teir sjálvandi aftur til heimspartin — Europa — haðani teir vóru komnir. Serliga saknaðu teir djóttini í náttúru, men var hetta júst orsøkin til tann stóra importin av gráspurvum. Men í staðin fyrir at vera komnir til gagns fyrir fólki, blivu teir ein sonn landaplaga. Teir nórðust í tali og vitjaðu víða hvar, og úrraðaðu fleiri fuglaslag við at oyðleggja teirra reður. Landsins íbúgvur fingi sostatt dýrt at gjalda av hesum heimlongslí.

Kongsins falkur

Ludvíkur XVI, sum varð háls-høgður undir fronsku kolvelt-ingin, var ógvuliga dhugaður veidimaður. Millum tey stórua tá á dagum, var tað hildið at vera ógvuliga væl umtókt at hava veiðufalkar at veida vð, og tá tað eydnaðist onkrum at koma fram at einum týðandi politiskum starvi, var stórsta gávan hann kundi fáa ein falkur. Tað vóru sostatt bert tey heili stóru sum høvdu veiðufalkar, og á almennum veiðuferðum og veiðslum sat falkurin annaðhvørt á herium hjá tí stóru hetjuni, ella á konu hansara. Tá Ludvíkur XVI tók imóti fólki hevði hann altíð falkin stíðandi á síni vinstru hond.